

Cuprins

Abrevieri.....	XXV
Titlul I. Noțiuni generale.....	1
Capitolul I. Dreptul penal ca ramură de drept și știința dreptului penal	1
Secțiunea 1. Dreptul penal ca ramură de drept.....	1
§1. Noțiunea dreptului penal.....	1
§2. Obiectul dreptului penal.....	2
§3. Scopul dreptului penal	3
§4. Subramurile dreptului penal.....	4
§5. Legătura dreptului penal cu celelalte ramuri de drept.....	6
Secțiunea a 2-a. Știința dreptului penal	7
§1. Noțiune.....	7
§2. Obiectul de studiu al științei dreptului penal.....	8
§3. Metodele de studiu folosite de știința dreptului penal	8
§4. Evoluția științei dreptului penal	8
Secțiunea a 3-a. Principiile dreptului penal.....	11
§1. Noțiunea și sistemul principiilor dreptului penal	11
§2. Principiile fundamentale ale dreptului penal.....	11
2.1. Principiul legalității	11
2.2. Principiul reacției sociale împotriva infracțiunilor	17
2.3. Principiul umanismului.....	17
2.4. Egalitatea în fața legii penale.....	18
2.5. Infracțiunea este unicul temei al răspunderii penale.....	18
2.6. Principiul răspunderii penale personale	19
2.7. Prevenirea faptelor prevăzute de legea penală.....	20
2.8. Aspecte de drept comparat.....	20
Bibliografie selectivă.....	21
Capitolul II. Izvoarele dreptului penal	23
Secțiunea 1. Noțiunea și specificul izvoarelor dreptului penal.	
Principalele izvoare ale dreptului penal	23
§1. Noțiunea izvoarelor dreptului penal.....	23
§2. Specificul izvoarelor dreptului penal	23
§3. Izvoarele dreptului penal.....	24
3.1. Constituția României	24
3.2. Tratatetele și convențiile internaționale.....	24
3.3. Legile penale ca izvoare principale ale dreptului penal.....	26
3.4. Jurisprudența ca izvor de drept penal	28
3.5. Ordonanța de urgență, izvor de drept penal	29
3.6. Unele considerații asupra faptului dacă cutuma este sau nu izvor de drept penal	30

Secțiunea a 2-a. Noțiunea de lege penală. Categoriile de legi penale	31
§1. Noțiunea de lege penală	31
§2. Categoriile de legi penale	32
Secțiunea a 3-a. Normele juridice penale	34
§1. Noțiunea normei juridice penale	34
§2. Structura normei penale	34
§3. Categoriile de norme penale	35
Secțiunea a 4-a. Interpretarea legii penale.....	40
§1. Noțiunea și necesitatea interpretării legii penale	40
§2. Formele sau felurile interpretării.....	43
§3. Metodele de interpretare	44
3.1. Interpretarea literală sau textuală.....	44
3.2. Interpretarea logică sau rațională.....	45
3.3. Interpretarea istorico-juridică	45
3.4. Interpretarea sistematică	45
3.5. Interpretarea prin analogie	46
§4. Rezultatele și limitele interpretării	46
4.1. Interpretarea declarativă	46
4.2. Interpretarea restrictivă	46
4.3. Interpretarea extensivă.....	46
4.4. Limitele interpretării	47
Bibliografie selectivă.....	47
Capitolul III. Aplicarea legii penale în timp și spațiu	48
Secțiunea 1. Considerațiuni generale	48
§1. Noțiunea aplicării legii penale	48
§2. Elementele în raport cu care se aplică legea penală.....	49
Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale în timp	50
§1. Noțiune.....	50
§2. Principiul activității legii penale	51
2.1. Conceptul și fundamentul principiului activității legii penale	51
2.2. Determinarea legii penale în vigoare	52
2.3. Momentul comiterii infracțiunii.....	55
2.4. Concursul de legi penale. Concursul de norme penale (concursul de calificări).....	55
2.4.1. Concursul de legi penale.....	55
2.4.2. Concursul de norme penale (concursul de calificări).....	56
2.5. Aspecte de drept comparat.....	57
§3. Neretroactivitatea legii penale	58
§4. Extraactivitatea legii penale.....	60
4.1. Noțiuni preliminare.....	60
4.2. Retroactivitatea	60
4.3. Ultraactivitatea.....	68
4.4. Aplicarea legii penale mai favorabile (<i>mitior lex</i>)	70
4.4.1. Cadrul legal și justificarea aplicării legii penale mai favorabile	70

4.4.2. Aplicarea legii mai favorabile infracțiunilor nedefinitiv judecate	71
4.4.2.1. Cadrul aplicării	71
4.4.2.2. Condiții de aplicare a legii penale mai favorabile	71
4.4.2.3. Criterii de determinare a legii penale mai favorabile în cazul faptelor pentru care nu a intervenit o condamnare definitivă	72
4.4.2.4. Regimul legilor neconstituționale sau al actelor normative neaprobrate de Parlament	83
4.4.3. Aplicarea legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive	84
4.4.3.1. Cadrul aplicării	84
4.4.3.2. Condiții de aplicare	84
4.4.3.3. Ipotezele de aplicare a legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei	88
Secțiunea a 3-a. Aplicarea legii penale în spațiu	96
§1. Noțiunea aplicării legii penale în spațiu	96
§2. Aplicarea legii penale faptelor săvârșite pe teritoriul României	97
2.1. Principiul teritorialității legii penale	97
2.2. Noțiunea de teritoriu în sensul legii penale	99
2.3. Noțiunea de infracțiune săvârșită pe teritoriul țării	100
2.4. Excepții de la principiul teritorialității	102
§3. Aplicarea legii penale române unor infracțiuni săvârșite în străinătate	107
3.1. Noțiuni preliminare	107
3.2. Principiul personalității legii penale	107
3.2.1. Noțiunea și justificarea aplicării principiului personalității legii penale	107
3.2.2. Condiții de aplicare a principiului personalității legii penale	109
3.3. Principiul realității legii penale	110
3.4. Principiul universalității legii penale	111
3.5. Prioritatea convențiilor internaționale în materia unor infracțiuni săvârșite în străinătate	112
Secțiunea a 4-a. Cooperarea judiciară internațională în materie penală	113
§1. Noțiunea, importanța și necesitatea cooperării judiciare internaționale în materie penală	113
§2. Forme de cooperare cunoscute în România	118
§3. Formele de cooperare judiciară internațională în materie penală prevăzute de actuala legislație a României. Prezentare generală	125
3.1. Forme prevăzute în legea specială	125
3.2. Extrădarea	125
3.3. Predarea în baza unui mandat european de arestare	126
3.4. Transferul de proceduri în materie penală	126
3.5. Recunoașterea și executarea hotărârilor	126

3.6. Transferarea persoanelor condamnate	126
3.7. Asistența judiciară în materie penală	127
§4. Forme prevăzute de Codul penal și de Codul de procedură penală	127
4.1. Aplicarea legii penale române infracțiunilor săvârșite în străinătate de străini sau apatrizi.....	127
4.2. Incriminarea în legea penală română a unor fapte periculoase, ca urmare a ratificării unor Convenții internaționale.....	127
4.3. Recunoașterea efectelor hotărârilor judecătorești pronunțate în străinătate	128
4.4. Consacrarea recidivei internaționale.....	128
4.5. Transmiterea în temeiul reciprocității de informații și date.....	128
4.6. Extradarea.....	128
§5. Forme de cooperare prevăzute de Legea nr. 39/2003	129
§6. Extradarea	129
6.1. Noțiunea și natura juridică a extradării	129
6.2. Trăsăturile extradării.....	131
6.3. Condițiile extradării	133
6.4. Situațiile de excepție când nu poate opera extradarea	136
6.4.1. Excepții referitoare la persoană	136
6.4.2. Excepții referitoare la fapte.....	137
6.4.3. Excepții referitoare la pedeapsă	138
6.4.4. Excepții referitoare la competență	138
6.4.5. Excepții referitoare la procedură.....	138
6.5. Ordinea de preferință în acordarea extradării	139
6.6. Organele implicate în efectuarea extradării	139
Bibliografie selectivă.....	140
Capitolul IV. Raportul juridic penal	142
Secțiunea 1. Raportul juridic – instrument de înfăptuire a dreptului penal	142
§1. Noțiune.....	142
§2. Trăsăturile raportului juridic penal	142
§3. Ordinea de drept penal	143
§4. Categoriile de raporturi juridice penale	143
Secțiunea a 2-a. Raportul juridic penal de conformare	144
§1. Noțiunea și elementele raportului juridic penal de conformare	144
1.1. Noțiunea raportului juridic penal de conformare.....	144
1.2. Subiectele raportului juridic penal de conformare.....	144
1.3. Conținutul raportului juridic penal de conformare	145
1.4. Obiectul raportului juridic penal de conformare.....	145
§2. Nașterea, modificarea și stingerea raportului juridic penal de conformare.....	146
Secțiunea a 3-a. Raportul juridic penal de conflict.....	147
§1. Noțiunea și elementele raportului juridic penal de conflict	147
1.1. Noțiunea raportului juridic penal de conflict.....	147
1.2. Subiectele raportului juridic penal de conflict	147
1.3. Conținutul raportului juridic penal de conflict.....	147

1.4. Obiectul raportului juridic penal de conflict.....	148
§2. Nașterea, modificarea și stingerea raportului juridic penal de conflict.....	148
2.1. Nașterea raportului juridic penal de conflict.....	148
2.2. Modificarea raportului juridic penal de conflict.....	149
2.3. Stingerea raportului juridic penal de conflict.....	150
Bibliografie selectivă.....	151
Titlul II. Infrațiunea	153
Capitolul I. Noțiunea de infrațiune	153
Secțiunea 1. Preliminarii	153
Secțiunea a 2-a. Definiția infrațiunii.....	154
Capitolul II. Trăsăturile esențiale ale infrațiunii.....	156
Secțiunea 1. Prevederea faptei în legea penală (fapta tipică)	156
Secțiunea a 2-a. Vinovăția.....	157
§1. Noțiune.....	157
§2. Formele vinovăției	158
2.1. Intenția și modalitățile sale	158
2.2. Culpă și modalitățile sale.....	161
2.3. Praeterintenția	164
2.4. Practică judiciară	164
2.5. Săvârșirea infrațiunii comisive prin omisiune.....	166
Secțiunea a 3-a. Caracterul nejustificat al faptei (antijuridicitatea).....	167
Secțiunea a 4-a. Caracterul imputabil al faptei.....	167
Secțiunea a 5-a. Aspecte de drept comparat.....	168
Bibliografie selectivă.....	169
Capitolul III. Conținutul infrațiunii.....	170
Secțiunea 1. Aspecte generale.....	170
§1. Noțiunea de conținut al infrațiunii	170
§2. Noțiunea de infrațiune și noțiunea de conținut al infrațiunii	170
§3. Structura conținutului infrațiunii.....	171
§4. Clasificarea conținuturilor de infrațiune.....	172
Secțiunea a 2-a. Conținutul constitutiv și raporturile sale cu conținutul juridic al infrațiunii.....	172
Secțiunea a 3-a. Condiții preexistente infrațiunii	173
§1. Condiții privind obiectul infrațiunii	173
1.1. Noțiune	173
1.2. Forme ale obiectului infrațiunii.....	174
§2. Subiecții infrațiunii.....	175
2.1. Subiectul activ	175
2.2. Persoana fizică, subiect activ al infrațiunii. Condiții	175
2.3. Persoana juridică, subiect activ al infrațiunii	178
2.4. Subiectul pasiv al infrațiunii	182
2.5. Date istorice și de drept comparat asupra răspunderii penale a persoanei juridice	182

Secțiunea a 4-a. Conținutul constitutiv al infracțiunii	191
§1. Latura obiectivă	191
1.1. Noțiune și structură.....	191
1.2. Elementul material.....	191
1.3. Urmarea imediată.....	192
1.4. Legătura de cauzalitate	193
1.4.1. Elementele raportului de cauzalitate.....	195
1.4.2. Teorii privitoare la raportul de cauzalitate.....	196
1.5. Condiții de loc, timp, mod și împrejurări în care se săvârșesc unele infracțiuni (cerințe esențiale)	197
§2. Latura subiectivă a infracțiunii	197
2.1. Noțiune	197
2.2. Vinovăția ca element al laturii subiective	198
2.3. Mobilul	199
2.4. Scopul infracțiunii	199
Bibliografie selectivă.....	199
Capitolul IV. Formele infracțiunii intenționate după fazele ei de desfășurare.....	201
Secțiunea 1. Fazele de desfășurare a infracțiunii intenționate.....	201
§1. Noțiune.....	201
§2. Perioada internă	202
§3. Perioada externă.....	203
Secțiunea a 2-a. Formele infracțiunii intenționate în raport de fazele de desfășurare.....	203
§1. Noțiune și caracterizare.....	203
§2. Formele infracțiunii intenționate.....	204
Secțiunea a 3-a. Actele pregătitoare (preparatorii).....	204
§1. Noțiune.....	204
§2. Modalitățile actelor pregătitoare	204
§3. Condițiile actelor pregătitoare.....	205
§4. Felurile actelor pregătitoare și caracteristicile acestora	206
§5. Incriminarea și sancționarea actelor pregătitoare.....	207
Secțiunea a 4-a. Tentativa	209
§1. Definiție și caracterizare	209
§2. Condiții	210
§3. Conținutul tentativei.....	210
3.1. Obiectul tentativei.....	211
3.2. Subiectul tentativei	211
3.3. Latura obiectivă	211
3.4. Latura subiectivă.....	212
§4. Infracțiuni la care tentativa nu este posibilă.....	213
§5. Formele tentativei	214
5.1. Tentativa întreruptă (neterminată)	214
5.2. Tentativa perfectă sau fără efect	215

5.3. Tentativa idonee (periculoasă) și tentativa neidonee (nepericuloasă)	215
§6. Incriminarea și sancționarea tentativei.....	217
6.1. Incriminarea tentativei	217
6.2. Sancționarea tentativei.....	218
6.3. Practică judiciară	219
Secțiunea a 5-a. Infracțiunea consumată	220
§1. Noțiune.....	220
§2. Infracțiunea – fapt consumat.....	220
§3. Infracțiunea – fapt epuizat	221
Secțiunea a 6-a. Cauzele de nepedepsire a tentativei – desistarea și împiedicarea producerii rezultatului.....	222
§1. Noțiune și caracterizare.....	222
§2. Desistarea.....	223
§3. Împiedicarea producerii rezultatului	224
§4. Efectele desistării și ale împiedicării producerii rezultatului	225
§5. Aspecte de drept comparat.....	225
§6. Practică judiciară.....	227
Bibliografie selectivă.....	229
Capitolul V. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni.....	231
Secțiunea 1. Considerații generale privind unitatea și pluralitatea de infracțiuni	231
Secțiunea a 2-a. Unitatea de infracțiune.....	232
§1. Noțiune.....	232
§2. Felurile unității de infracțiune.....	232
§3. Unitatea naturală de infracțiune	233
3.1. Noțiune	233
3.2. Formele unității naturale de infracțiune.....	233
3.2.1. Infracțiunea simplă	233
3.2.2. Infracțiunea continuă	235
3.2.3. Infracțiunea deviată	237
§4. Unitatea legală de infracțiune	239
4.1. Noțiune	239
4.2. Formele unității legale	239
4.2.1. Infracțiunea continuată	239
4.2.2. Infracțiunea complexă	245
4.2.3. Infracțiunea de obicei	251
4.2.4. Infracțiunea progresivă	253
4.3. Practică judiciară	255
Secțiunea a 3-a. Pluralitatea de infracțiuni.....	258
§1. Noțiune.....	258
§2. Formele pluralității de infracțiuni	259
§3. Concursul de infracțiuni.....	259
3.1. Noțiune	259
3.2. Condițiile de existență ale concursului de infracțiuni.....	259

3.3. Formele concursului de infracțiuni	260
3.3.1. Concursul real de infracțiuni.....	260
3.3.2. Concursul ideal sau formal de infracțiuni	262
3.4. Aspecte de drept comparat.....	262
3.5. Practică judiciară	263
§4. Sancționarea concursului de infracțiuni	266
4.1. Sisteme de sancționare.....	266
4.2. Pedepșa principală în caz de concurs de infracțiuni săvârșite de persoana fizică	267
4.3. Excepții de la sistemul de sancționare a concursului de infracțiuni.....	268
4.4. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente săvârșite de persoana fizică	269
4.5. Aspecte de drept comparat.....	269
4.6. Practică judiciară	270
§5. Recidiva	271
5.1. Noțiune și caracterizare	271
5.2. Recidiva în cazul persoanei fizice	272
5.3. Termenii recidivei.....	273
5.4. Modalitățile recidivei.....	273
5.5. Modalitățile recidivei în Codul penal	274
5.5.1. Recidiva postcondamnatore	274
5.5.2. Recidiva postexecutorie.....	276
5.6. Condamnările care nu atrag starea de recidivă	278
5.7. Pedepșa în caz de recidivă ⁵	279
5.7.1. Pedepșa în cazul recidivei postcondamnatorii	280
5.7.2. Pedepșa în cazul recidivei postexecutorii	284
5.7.3. Descoperirea ulterioară a stării de recidivă.....	285
§6. Recidiva în cazul persoanei juridice	286
§7. Pluralitatea intermediară	287
§8. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii și măsurile de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni	288
§9. Aspecte de drept comparat.....	289
§10. Practică judiciară.....	290
Bibliografie selectivă.....	293
Capitolul VI. Cauzele justificative și de neimputabilitate.....	296
Secțiunea 1. Considerații generale privind cauzele justificative	296
§1. Conceptul de cauze justificative	296
§2. Clasificarea cauzelor justificative	298
§3. Condiții de aplicare a cauzelor justificative	299
§4. Justificarea conceptului de antijuridicitate (fapta nu este justificată)	300
§5. Antijuridicitatea formală și antijuridicitatea materială (substanțială).....	301
§6. Raportul dintre antijuridicitate și vinovăție	302
§7. Consecințe ale existenței unei cauze justificative	303
Secțiunea a 2-a. Legitima apărare	303

§1. Noțiune și caracterizare.....	303
§2. Condițiile legitimei apărări	304
2.1. Condiții privitoare la atac	304
2.2. Condiții privitoare la apărare	309
2.3. Condiții referitoare la atac în cazul legitimei apărări – modalitatea specială.....	311
2.4. Condiții privitoare la apărare în cazul legitimei apărări modalitatea specială.....	311
§3. Efectele legitimei apărări	313
§4. Aspecte de drept comparat.....	313
§5. Practică judiciară.....	314
Secțiunea a 3-a. Starea de necesitate	315
§1. Noțiune și caracterizare.....	315
§2. Condițiile stării de necesitate	316
2.1. Condiții privind pericolul	316
2.2. Condiții privind acțiunea de salvare	318
§3. Efectele stării de necesitate	320
§4. Aspecte de drept comparat.....	321
§5. Practică judiciară.....	322
Secțiunea a 4-a. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații.....	323
§1. Considerații generale privind cauza justificativă a exercitării unui drept sau a îndeplinirii unei obligații.....	323
§2. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații.....	324
§3. Obligația impusă de autoritatea competentă	328
§4. Efecte	332
§5. Referințe istorice și de drept comparat	332
Secțiunea a 5-a. Consimțământul persoanei vătămate	333
§1. Consimțământul persoanei vătămate. Delimitări	333
§2. Justificarea reglementării	334
§3. Condiții de valabilitate a consimțământului.....	335
§4. Chestiuni speciale care se pun în legătură cu consimțământul	338
§5. Aspecte de drept comparat.....	340
II. Cauzele de neimputabilitate.....	341
Secțiunea 1. Considerații generale privind cauzele de neimputabilitate	341
§1. Noțiune și caracterizare.....	341
§2. Clasificarea cauzelor de neimputabilitate	342
Secțiunea a 2-a. Constrângerea fizică.....	343
§1. Noțiune și caracterizare.....	343
§2. Condiții	343
§3. Efectele constrângerii fizice.....	344
Secțiunea a 3-a. Constrângerea morală	344
§1. Noțiune și caracterizare.....	344
§2. Condiții	345
§3. Efectele constrângerii morale	346
§4. Practică judiciară.....	346

Secțiunea a 5-a. Excesul neimputabil.....	347
§1. Noțiune și caracterizare.....	347
§2. Condițiile excesului neimputabil în caz de legitimă apărare.....	348
§3. Condițiile excesului neimputabil în caz de stare de necesitate	349
§4. Efectele excesului neimputabil	350
Secțiunea a 6-a. Minoritatea făptuitorului.....	350
§1. Noțiuni și caracterizare	350
§2. Condițiile minorității.....	351
§3. Efectele minorității.....	352
§4. Practică judiciară.....	352
Secțiunea a 7-a. Iresponsabilitatea	352
§1. Noțiune și caracterizare.....	352
§2. Condițiile stării de iresponsabilitate.....	354
§3. Efectele iresponsabilității.....	356
§4. Practică judiciară.....	356
Secțiunea a 8-a. Intoxicația	357
§1. Noțiune și caracterizare.....	357
§2. Intoxicația – cauză de neimputabilitate.....	358
§3. Condițiile intoxicației.....	358
§4. Efectele intoxicației	360
§5. Practică judiciară.....	360
Secțiunea a 9-a. Eroarea.....	361
§1. Noțiune și caracterizare.....	361
§2. Clasificarea erorii în dreptul penal.....	363
§3. Condiții	364
§4. Efectele erorii de fapt.....	366
§5. Aspecte de drept comparat.....	367
§6. Practică judiciară.....	368
Secțiunea a 4-a. Cazul fortuit	370
§1. Noțiune și caracterizare.....	370
§2. Condițiile cazului fortuit	370
§3. Efectele cazului fortuit.....	372
§4. Practică judiciară.....	372
Bibliografie selectivă.....	373
Capitolul VII. Infractorul.....	375
Secțiunea 1. Infractorul sub aspect criminologic și sub aspect juridic	375
§1. Infractorul sub aspect criminologic.....	375
§2. Infractorul sub aspect juridic	376
Secțiunea a 2-a. Clasificarea infractorilor	377
Secțiunea a 3-a. Aspecte generale privind pluralitatea de infractori	378
Secțiunea a 4-a. Formele pluralității de infractori.....	379
§1. Pluralitatea naturală	380
§2. Pluralitatea constituită.....	380
§3. Pluralitatea ocazională (participația penală)	381
Secțiunea a 5-a. Participația penală.....	382

§1. Noțiune și caracterizare.....	382
§2. Felurile participației penale.....	383
§3. Natura juridică a participației.....	383
§4. Condițiile generale ale participației penale.....	384
Secțiunea a 6-a. Formele participației penale.....	388
§1. Autorul.....	389
1.1. Coautoratul.....	389
1.2. Condițiile coautoratului.....	389
1.3. Aspecte de drept comparat.....	394
1.4. Practică judiciară.....	395
§2. Instigarea.....	397
2.1. Condițiile instigării.....	398
2.2. Formele instigării.....	401
2.3. Aspecte de drept comparat.....	402
2.4. Practică judiciară.....	402
§3. Complicitatea.....	404
3.1. Condițiile complicității.....	404
3.2. Formele complicității.....	406
3.3. Aspecte de drept comparat.....	410
3.4. Practică judiciară.....	411
Secțiunea a 7-a. Participația improprie (imperfectă).....	413
§1. Noțiune și caracterizare.....	413
§2. Modalitatea intenție și culpă.....	415
§3. Modalitatea intenție și lipsă de vinovăție.....	416
§4. Aspecte de drept comparat.....	417
§5. Practică judiciară.....	418
Secțiunea a 8-a. Pedepșa în caz de participație.....	418
§1. Fapta prevăzută de legea penală, temeiul obiectiv al răspunderii penale a participanților.....	418
§2. Sisteme de sancționare a participanților la infracțiune.....	419
§3. Sistemul consacrat de Codul penal privitor la pedepsirea participanților la infracțiune.....	419
§4. Pedepșa în cazul participației proprii.....	420
§5. Pedepșa în cazul participației penale improprie.....	421
§6. Circumstanțele personale și reale.....	422
§7. Împiedicarea de către participant a săvârșirii faptei.....	422
7.1. Noțiune.....	422
7.2. Condiții.....	423
7.3. Efecte.....	423
Bibliografie selectivă.....	424
Titlul III. Răspunderea penală.....	427
Capitolul I. Aspecte generale privind răspunderea penală.....	427
Secțiunea 1. Noțiunea de răspundere penală.....	427
§1. Noțiune.....	427

§2. Reglementare	428
Secțiunea a 2-a. Principiile răspunderii penale	428
§1. Principiul legalității răspunderii penale	428
§2. Infracțiunea este unicul temei al răspunderii penale	429
§3. Principiul umanismului	429
§4. Principiul răspunderii penale personale	429
§5. Principiul unicității răspunderii penale (<i>non bis in idem</i>)	429
§6. Principiul inevitabilității răspunderii penale	430
§7. Principiul individualizării răspunderii penale	430
§8. Promptitudinea răspunderii penale.....	430
Secțiunea a 3-a. Durata și etapele răspunderii penale	431
§1. Durata răspunderii penale	431
§2. Etapele răspunderii penale	432
Bibliografie selectivă.....	433
Capitolul II. Cauzele care înlătură răspunderea penală.....	435
Secțiunea 1. Considerații generale	435
§1. Noțiunea și clasificarea cauzelor care înlătură răspunderea penală	435
§2. Efectele cauzelor care înlătură răspunderea penală.....	436
Secțiunea a 2-a. Amnistia.....	436
§1. Noțiune.....	436
§2. Felurile amnistiei	437
§3. Obiectul și caracterele amnistiei	437
§4. Efectele amnistiei.....	438
§5. Limitele efectelor amnistiei	438
§6. Continuarea procesului penal pentru infracțiunile amnistiate.....	439
§7. Practică judiciară.....	439
Secțiunea a 3-a. Prescripția răspunderii penale	440
§1. Noțiunea de prescripție a răspunderii penale	440
§2. Efecte	440
§3. Termenele de prescripție a răspunderii penale pentru persoana fizică	441
§4. Termenele de prescripție a răspunderii penale pentru persoana juridică.....	442
§5. Calculul termenelor de prescripție	442
§6. Întreruperea cursului prescripției	444
6.1. Noțiune	444
6.2. Cauzele de întrerupere a prescripției	444
6.3. Efecte.....	445
6.4. Prescripția specială	445
§7. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale	446
7.1. Explicații preliminare	446
7.2. Cauzele de suspendare a prescripției	446
7.3. Efecte.....	446
§8. Aspecte de drept comparat.....	447
§9. Practică judiciară.....	447
Secțiunea a 4-a. Lipsa plângerii prealabile și retragerea plângerii prealabile.....	449

§1. Lipsa plângerii prealabile.....	449
1.1. Noțiune	449
1.2. Efectele și caracterele plângerii prealabile	450
1.3. Consecințele lipsei plângerii prealabile	450
§2. Retragera plângerii prealabile	451
§3. Practică judiciară.....	453
Secțiunea a 5-a. Împăcarea.....	454
§1. Noțiune și caracterizare.....	454
§2. Condițiile împăcării	454
§3. Efectele împăcării	455
Bibliografie selectivă.....	456
Titlul IV. Sancțiunile de drept penal.....	459
Capitolul I. Considerații generale asupra sancțiunilor de drept penal.....	459
Secțiunea 1. Sancțiunile de drept penal și caracterul lor	459
Secțiunea a 2-a. Cadrul sancțiunilor în dreptul penal.....	460
Bibliografie selectivă.....	462
Capitolul II. Pedepsele	463
Secțiunea 1. Noțiunea și trăsăturile pedepsei	463
§1. Noțiuni generale.....	463
§2. Funcțiile pedepsei	464
§3. Categoriile de pedepse.....	466
§4. Cadrul pedepselor în dreptul penal român	466
4.1. Reglementarea pedepselor	466
4.2. Unele referințe istorice și de drept comparat în materia pedepselor.....	467
Secțiunea a 2-a. Pedepsele principale aplicabile persoanei fizice	470
§1. Pedepșa detențiunii pe viață	470
§2. Pedepșa închisorii.....	472
2.1. Regimul de maximă siguranță	472
2.2. Regimul închis	473
2.3. Regimul semideschis	473
2.4. Regimul deschis.....	473
2.5. Stabilirea regimului de executare a pedepselor privative de libertate	473
2.6. Schimbarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate	474
2.7. Individualizarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate	475
2.8. Munca prestată de persoanele condamnate la pedepse privative de libertate	475
2.9. Aspecte de drept comparat.....	477
§3. Amenda penală	478
3.1. Amenda care însoțește pedepșa închisorii	479

3.2. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii	480
3.3. Executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității (art. 64 C.pen.)	481
3.3.1. Condițiile înlocuirii amenzii neexecutate cu obligația condamnatului de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității	482
3.3.2. Înlocuirea amenzii care a însoțit pedeapsa închisorii cu obligația condamnatului de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității	483
3.3.3. Înlocuirea cu zile de închisoare a zilelor-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității	484
3.3.4. Înlocuirea pedepsei amenzii închisorii în ipoteza în care condamnatul nu consimte la executarea amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității	485
3.3.5. Încetarea executării muncii în folosul comunității dispuse în condițiile prevăzute de art. 64 alin. (1) C.pen.	485
3.4. Aspecte de drept comparat.....	485
Secțiunea a 3-a. Pedepsele complementare aplicabile persoanei fizice	487
§1. Pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi	487
1.1. Caracterizarea pedepsei interzicerii exercițiului unor drepturi	488
1.2. Conținutul interzicerii unor drepturi	488
1.3. Aplicarea pedepsei interzicerii unor drepturi.....	494
1.3.1. Condiții de aplicare a pedepsei interzicerii exercitării unor drepturi.....	494
1.3.2. Executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi	496
1.3.3. Comunicarea dispunerii pedepsei complementare.....	497
§2. Degradarea militară.....	500
§3. Publicarea hotărârii definitive de condamnare.....	500
Secțiunea a 4-a. Pedepsele accesorii aplicabile persoanei fizice.....	502
Secțiunea a 5-a. Practică judiciară	504
Secțiunea a 6-a. Pedepsele principale aplicabile persoanei juridice.....	507
§1. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice	507
1.1. Personalitatea juridică.....	507
1.2. Capacitatea juridică	507
1.3. Săvârșirea infracțiunilor în realizarea obiectului de activitate sau în interesul ori în numele persoanei juridice	508
§2. Pedeapsa principală aplicabilă persoanei juridice.....	509
2.1. Amenda.....	509
§3. Pedepsele complementare aplicabile persoanei juridice	510
3.1. Dizolvarea persoanei juridice	510
3.2. Suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice	512

3.3. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice (art. 142 C.pen.).....	514
3.4. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice (art. 143 C.pen.).....	514
2.5. Plasarea sub supraveghere judiciară (art. 144 C.pen.).....	514
§3. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare (art. 145 C.pen.).....	515
§4. Aspecte de drept comparat.....	515
§5. Practică judiciară.....	516
Bibliografie selectivă.....	518
Capitolul III. Minoritatea.....	520
Secțiunea 1. Considerații generale privind răspunderea penală a minorilor. Explicații preliminare.....	520
Secțiunea a 2-a. Referințe istorice.....	521
Secțiunea a 3-a. Limitele răspunderii penale a minorilor.....	528
Secțiunea a 4-a. Sistemul sancționator pentru minori.....	529
Secțiunea a 5-a. Măsurile educative neprivative de libertate.....	530
§1. Stagiul de formare civică.....	531
§2. Supravegherea.....	532
§3. Consemnarea la sfârșit de săptămână.....	533
§4. Asistarea zilnică.....	534
§5. Obligații ce pot fi impuse minorului.....	535
§6. Modificarea sau încetarea obligațiilor.....	536
§7. Prolungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate.....	536
Secțiunea a 6-a. Măsurile educative privative de libertate aplicabile minorilor infractori.....	537
§1. Internarea într-un centru educativ.....	537
§2. Internarea într-un centru de detenție.....	539
Secțiunea a 7-a. Dispoziții comune privind răspunderea penală a minorului.....	541
§1. Efectele cauzelor de atenuare și agravare.....	541
§2. Pluralitatea de infracțiuni.....	542
§3. Descoperirea unei infracțiuni săvârșite în timpul minorității.....	543
§4. Prescripția răspunderii penale a minorilor.....	543
§5. Prescripția executării măsurilor educative.....	544
§6. Efectele măsurilor educative.....	544
§7. Situația minorului devenit major.....	544
Secțiunea a 8-a. Aspecte de drept comparat.....	544
§1. Noțiuni generale.....	544
§2. Franța.....	546
§3. Germania.....	549
§4. Italia.....	551
§5. Spania.....	553
§6. Portugalia.....	555
§7. Anglia și Țara Galilor.....	557
Bibliografie selectivă.....	559

Capitolul IV. Măsurile de siguranță	561
Secțiunea 1. Explicații preliminare	561
§1. Noțiune și caracterizare.....	561
§2. Scopul măsurilor de siguranță.....	563
§3. Aspecte de drept comparat.....	566
Secțiunea a 2-a. Măsurile de siguranță – în special.....	568
§1. Obligarea la tratament medical	568
§2. Internarea medicală.....	569
§3. Interzicerea unei funcții sau profesii.....	571
§4. Confiscarea specială.....	573
4.1. Condiții generale privind dispunerea măsurii de siguranță a confiscării speciale	573
4.2. Categoriile de bunuri supuse confiscării speciale conform prevederilor art. 112 C.pen.	577
4.3. Limitări ale măsurii de siguranță a confiscării speciale.....	584
4.4. Confiscarea specială prin echivalent.....	586
4.5. Confiscarea bunurilor obișnuite din exploatarea sau folosirea bunurilor față de care s-a dispus măsura confiscării.....	587
4.6. Executarea confiscării speciale.....	587
4.7. Aspecte de drept comparat.....	589
4.8. Practică judiciară	593
§5. Confiscarea extinsă	598
5.1. Cadrul legislativ intern privind măsura confiscării extinse în legislația penală	598
5.2. Instituirea prin prevederi constituționale a prezumției dobândirii licite a averii.....	606
5.3. Limitări ale măsurii de siguranță a confiscării extinse	611
5.4. Confiscarea extinsă prin echivalent	612
5.5. Confiscarea bunurilor obținute din exploatarea sau folosirea bunurilor față de care s-a dispus măsura confiscării extinse	612
5.6. Aspecte de drept comparat privind măsura confiscării extinse.....	613
5.7. Practică judiciară	617
Bibliografie selectivă.....	618
Titlul V. Aplicarea și executarea pedepsei.....	619
Capitolul I. Individualizarea pedepselor	619
Secțiunea 1. Aspecte generale.....	619
§1. Noțiune și cadru	619
1.1. Noțiune	619
1.2. Cadru	620
§2. Formele individualizării pedepselor.....	620
Secțiunea a 2-a. Individualizarea judiciară a pedepselor.....	621
§1. Generalități.....	621
§2. Împrejurările care atenuează sau agravează răspunderea penală	626
2.1. Aspecte introductive	626

2.2. Clasificarea circumstanțelor	627
2.3. Circumstanțele atenuante	627
2.3.1. Circumstanțe atenuante legale	627
2.3.2. Circumstanțele atenuante judiciare	634
2.3.3. Efectele circumstanțelor atenuante	635
2.3.4. Aspecte de drept comparat	637
2.3.5. Practică judiciară	638
2.4. Circumstanțele agravante	641
2.5. Concursul între cauze de atenuare sau de agravare	647
2.5.1. Concursul între cauzele de atenuare a pedepsei	647
2.5.2. Concursul între cauzele de agravare a pedepsei	647
2.6. Aspecte de drept comparat	648
2.7. Practică judiciară	652
Bibliografie selectivă	657
Capitolul II. Mijloace de individualizare a pedepselor	659
Secțiunea 1. Renunțarea la aplicarea pedepsei	659
§1. Caracterizare și natură juridică	659
§2. Condiții de aplicare	660
§3. Avertismentul	663
§4. Efectele și anularea renunțării la aplicarea pedepsei	664
§5. Aspecte de drept comparat	664
Secțiunea a 2-a. Amânarea aplicării pedepsei	665
§1. Noțiune și natura juridică	665
§2. Condițiile amânării aplicării pedepsei	665
2.1. Condiții privind infrafracțiunea	666
2.2. Condiții privind infractorul	668
§3. Cazuri speciale de aplicare	673
§4. Termenul de supraveghere. Măsurile de supraveghere și obligații	674
§5. Revocarea amânării aplicării pedepsei [art. 88 alin. (1)-(4) C.pen.]	676
5.1. Revocarea obligatorie	676
5.2. Revocarea facultativă	677
§6. Anularea amânării aplicării pedepsei	677
§7. Efectele amânării aplicării pedepsei	678
§8. Aspecte de drept comparat	678
Secțiunea a 3-a. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere	679
§1. Noțiune și caracterizare	679
§2. Condiții de aplicare	680
2.1. Condiții privitoare la natura și cuantumul pedepsei	680
2.2. Condiții cu privire la antecedentele infractorului	680
§3. Termenul de supraveghere	681
§4. Măsurile de supraveghere și obligațiile	681
§5. Supravegherea condamnatului	682
§6. Modificarea sau încetarea obligațiilor	682
§7. Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere	683

7.1. Revocarea obligatorie în caz de nerespectare a măsurilor de supraveghere ori de neexecutare a obligațiilor impuse, cu rea-credință	683
7.2. Revocarea obligatorie în caz de neîndeplinire integrală a obligațiilor civile stabilite prin hotărâre, cu rea-credință	684
7.3. Revocarea obligatorie în caz de neexecutare a pedepsei amenzii în termenul de supraveghere, care a fost înlocuită cu pedeapsa închisorii.....	685
7.4. Revocarea obligatorie în caz de săvârșire în termenul de supraveghere a unei noi infracțiuni, cu intenție sau intenție depășită, pentru care s-a pronunțat o hotărâre de condamnare la pedeapsa închisorii	687
7.5. Revocarea facultativă.....	690
§8. Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere	690
§9. Efectele suspendării executării pedepsei sub supraveghere.....	691
9.1. Efectul imediat.....	691
9.2. Efectul definitiv	691
§10. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere în cazuri speciale	692
§11. Aspecte de drept comparat.....	692
Secțiunea a 4-a. Liberarea condiționată	694
§1. Considerații generale	694
§2. Referințe istorice.....	697
§3. Condiții de acordare.....	700
3.1. Condițiile liberării condiționate în cazul detențiunii pe viață.....	700
3.2. Condițiile liberării condiționate în cazul pedepsei închisorii.....	702
3.3. Procedura de acordare a liberării condiționate.....	705
§4. Măsurile de supraveghere și obligațiile	706
§5. Supravegherea condamnatului	707
§6. Modificarea sau încetarea obligațiilor.....	707
§7. Revocarea liberării condiționate	708
§8. Anularea liberării condiționate.....	709
§9. Efectele liberării condiționate	710
§10. Aspecte de drept comparat.....	711
10.1. Franța.....	711
10.2. Italia.....	711
10.3. Olanda.....	712
10.4. Statele Unite ale Americii.....	712
10.5. Portugalia.....	712
10.6. Germania	713
10.7. Grecia.....	713
10.8. Spania	713
10.9. Elveția.....	714
Secțiunea a 5-a. Calculul pedepselor.....	714
§1. Durata executării.....	714
§2. Computarea duratei măsurilor preventive privative de libertate.....	714
Bibliografie selectivă.....	716

Titlul VI. Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei	719
Secțiunea 1. Aspecte generale.....	719
Secțiunea a 2-a. Grațierea.....	719
§1. Noțiune.....	719
§2. Incursiune în istoria dreptului românesc referitoare la instituția grațierii	720
2.1. Grațierea în perioada antichității.....	720
2.2. Grațierea în Epoca feudală.....	720
2.3. Grațierea în Epoca modernă	723
2.4. Influența perioadei comuniste asupra grațierii.....	724
2.5. Grațierea după 1989 și până în contemporaneitate	728
§3. Caracterele grațierii.....	729
§4. Obiectul grațierii	734
§5. Efectele grațierii.....	734
5.1. Efectele grațierii asupra pedepselor principale	734
5.2. Efectele grațierii asupra pedepsei a cărei executarea a fost suspendată sub supraveghere	735
5.3. Efectele grațierii asupra pedepselor complementare	735
5.4. Efectele grațierii pedepselor accesorii	736
5.5. Efectele grațierii asupra măsurilor de siguranță.....	736
5.6. Efectele grațierii asupra măsurilor educative.....	736
5.7. Efectele grațierii asupra drepturilor persoanei vătămate.....	736
§6. Efectele grațierilor succesive	737
§7. Aspecte de drept comparat.....	737
7.1. Austria	737
7.2. Danemarca	739
7.3. Elveția.....	739
7.4. Franța.....	739
7.5. Germania	741
7.6. Grecia.....	742
7.7. Italia	742
7.8. Marea Britanie	743
7.9. Spania	743
7.10. Suedia	743
7.11. Țările de Jos.....	744
7.12. Statele Unite ale Americii.....	744
7.13. Japonia	745
Secțiunea a 3-a. Prescripția executării pedepsei.....	745
§1. Noțiune.....	745
§2. Efectele prescripției executării pedepsei.....	745
§3. Termenele de prescripție a executării pedepsei pentru persoana fizică.....	746
§4. Termenele de prescripție a executării pedepsei aplicate persoanei juridice	747
§5. Întreruperea cursului prescripției executării pedepsei.....	747

§6. Suspendarea cursului prescripției executării pedepsei.....	749
§7. Aspecte de drept comparat.....	749
§8. Practică judiciară.....	750
Bibliografie selectivă.....	752
Titlul VII. Cauzele care înlătură consecințele condamnării	753
Secțiunea 1. Aspecte generale.....	753
Secțiunea a 2-a. Reabilitarea	753
§1. Noțiune.....	753
§2. Felurile reabilitării	754
§3. Efectele reabilitării.....	754
§4. Trăsăturile reabilitării.....	755
§5. Reabilitarea de drept	755
5.1. Noțiune	755
5.2. Condițiile reabilitării de drept.....	755
§6. Reabilitarea judecătorească.....	756
6.1. Noțiune	756
6.2. Condițiile reabilitării judecătorești	756
6.3. Calcularea termenelor de reabilitare	757
6.4. Anularea reabilitării	758
6.5. Aspecte de drept comparat.....	759
6.6. Efectele reabilitării.....	761
§7. Practică judiciară.....	761
Bibliografie selectivă.....	764